

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ความหลากหลายทางพืชอาหารและการใช้ประโยชน์ ของชาว
ลัวะในจังหวัดน่าน

ชื่อผู้เขียน นางสาวอังคณา มหายศนันท์

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อวรณ์ โอบาสพัฒนกิจ	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. นรินทร์ชัย พัฒนพงศา	กรรมการ
อาจารย์ ฐานิศวรร วังศ์ประเสริฐ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร. ไพบุลย์ สุทรสุภา	กรรมการ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบใจวิทยวิจัย 2 ประเด็น คือ ความหลากหลายทางพืชอาหารของชาวลัวะ หมู่บ้านเตี้ยกลาง อุทยานแห่งชาติดอยภูคา ตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน เป็นอย่างไร และมีเงื่อนไขอะไรที่ทำให้เป็นเช่นนั้น งานวิจัยนี้เลือกศึกษาชุมชนเดียวเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยการเก็บข้อมูลทั้งที่เป็นตัวเลข และข้อมูลบอกลักษณะจาก 3 แหล่ง คือ (1) โดยการสัมภาษณ์บุคคล ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่สามารถพูดภาษาพื้นเมืองได้ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ใหญ่ และผู้อาวุโส กลุ่มบุคคลสำคัญ (Key Informants) ประกอบไปด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติดอยภูคา (2) ประมวลจากเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารต่าง ๆ ของกรมป่าไม้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยชาวเขา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น และ (3) สังเกตจากสภาพแวดล้อม ในป่า ไนไร้หมุนเวียน และสวนครัว หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการจัดระบบข้อมูล และตีความจนสามารถตอบใจวิทยวิจัยได้

การวิจัยพบว่า พืชอาหารที่พบในหมู่บ้านเตยกลาง แบ่งตามแหล่งที่มาได้ 3 ประเภท คือ ในป่า มี 26 ชนิด ปลูกในไร่หมุนเวียน 22 ชนิด และในสวนครัว 14 ชนิด เงื่อนไขในแง่บวกที่ทำให้พืชอาหารหมู่บ้านเตยกลางมีความหลากหลายได้แก่ เงื่อนไขทางกายภาพ ชีวภาพ กล่าวคือ ความอุดมสมบูรณ์ของป่าเป็นแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ คือ โครงสร้างการผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นการทำไร่หมุนเวียน โดยไม่ต้องใช้สารเคมี เงื่อนไขทางสังคม คือ ชาวลัวะที่อาวุโสจะทำหน้าที่สืบสานกิจกรรมประเพณีที่มีผลต่อการอนุรักษ์พืชอาหารพื้นบ้านทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เงื่อนไขทางด้านวัฒนธรรม คือ ชาวลัวะจะประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ผีหลายครั้งในช่วงเวลาต่าง ๆ กัน โดยที่พิธีกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืชอาหารในไร่สำคัญ ๆ ได้แก่ พิธีไล่ไลต์ พิธีกินดอกแดง และการทำขวัญข้าว เงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดความหลากหลายของพืชอาหารในหมู่บ้านเตยกลาง ที่ทำให้ชาวลัวะอาหารอย่างพอเพียง และพึ่งพาอาหารจากนอกหมู่บ้านน้อยมาก

ข้อเสนอแนะ หากจะมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบ บ้านเตยกลางกับชุมชนลัวะอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดความหลากหลายทางพืชอาหารจริง จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในแง่การขยายผลในชุมชนอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้าย ๆ กันได้ โดยกำจัดเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคและเสริมเงื่อนไขที่เอื้อต่อไป

Independent Study Title Food Crop Diversity and Utilization Among Lawa in Nan Province.

Author Miss Aungkana Mahayotsanun.

M.S. (Agriculture) Agricultural Extension.

Examining Committee :

Asst. Prof. Dr. Avorn Opatpatanakit Chairman

Assoc. Prof. Dr. Narinchai Patanapongsa Member

Lecturer Thanit Wongprasert Member

Assoc. Prof. Dr. Paiboon Suthasupa Member

Abstract

This research was carried out in Lawa community, namely, Tueyklang Village, Phuka Sub - district, Phuka District, Nan Province. The objective of this research was to find out the conditions which contribute to food crop diversity. Tueyklang village was research site under the single - case longitudinal design. Data was collected by interviewing key informants, summarizing from various documents, and observing activities as well as community environment. Then data was analysed as to answer the research questions.

It was found that there were 26, 22, 14 food crop species in community forest, early rotation field and kitchen garden, respectively. The positive conditions which contribute to the food crop diversity in Tueyklang village include bio-physical, socio economic and cultural conditions. The bio-physical condition appeared to be the high fertility and biodiversity community forest. Land rotation field without using chemical

pesticide was economic condition. Social condition was elder Lawa who followed community social traditional activities that contributed to the conservation of local food crop. Cultural condition was several ceremonies through out the year as "Saload", "Kindokdang" and "Tam Kwan Khao". These major conditions highly contributed to the diversity of food crop in Teuyklang Village. Consequently, this diversity had long been led to self-subsistence in food of Tueyklang Village who hardly brought in food plant from outside.

There should be further comparative research in at least two Lawa communities to test whether these conditions contribute to the diversity of food plant. Then further implementation could be done in term of increasing positive conditions.